

V?c C-246/08

Komise Evropských spole?enství

v.

Finská republika

„Nespln?ní povinnosti státem – Šestá sm?rnice o DPH – ?lánek 2 bod 1 a ?l. 4 odst. 1 a 2 – Pojem ‚hospodá?ské aktivity‘ – Ve?ejnoprávní kancelá?e právní pomoci – Služby právní pomoci poskytované v rámci soudního ?ízení za p?ísp?vek hrazený osobou, v jejíž prosp?ch je tato pomoc poskytována – Pojem ‚p?ímá souvislost‘ mezi poskytnutou službou a obdrženou protihodnotou“

Shrnutí rozsudku

Da?ová ustanovení – Harmonizace právních p?edpis? – Dan? z obratu – Spole?ný systém dan? z p?idané hodnoty – Hospodá?ské ?innosti ve smyslu ?l. 4 odst. 1 a 2 šesté sm?rnice

(Sm?rnice Rady 77/388, ?l. 2 bod 1 a ?l. 4 odst. 1, 2 a 5)

?lenský stát, který nestanoví povinnost k dani z p?idané hodnoty pro služby právní pomoci poskytované ve?ejnoprávními kancelá?emi právní pomoci v rámci soudního ?ízení za p?ísp?vek hrazený osobou, v jejíž prosp?ch je tato pomoc poskytována, se nedopouští nespln?ní povinností, které pro n?j vyplývají z ?l. 2 bodu 1, jakož i z ?l. 4 odst. 1, 2 a 5 šesté sm?rnice 77/388/EHS o harmonizaci právních p?edpis? ?lenských stát? týkajících se daní z obratu, pokud souvislost mezi uvedenými službami právní pomoci a protihodnotou hrazenou osobami, v jejichž prosp?ch je tato pomoc poskytována, nemá p?ímý charakter vyžadovaný k tomu, aby tato protihodnota mohla být považována za odm?nu za tyto služby, a k tomu, aby tyto služby byly považovány za hospodá?ské ?innosti podléhající dani z p?idané hodnoty ve smyslu ?l. 2 bodu 1 a ?l. 4 odst. 1 a 2 šesté sm?rnice.

Vzhledem k tomu, že ?ástka ?áste?né odm?ny hrazené ve?ejnoprávním kancelá?ím osobami, v jejichž prosp?ch jsou služby právní pomoci poskytovány v rámci soudního ?ízení, není vypo?ítávána pouze na základ? tarifu, ale závisí rovn?ž na p?íjmech a majetku osob, v jejichž prosp?ch je právní pomoc poskytována, není taková p?ímá souvislost dána, nebo? tato odm?na závisí pouze ?áste?n? na skute?né hodnot? poskytovaných služeb, p?í?emž souvislost s touto hodnotou je tím menší, ?ím jsou p?íjmy a majetek t?chto osob skromn?jší. Toto zjišt?ní je potvrzeno existencí zna?ného rozdílu mezi ?ástkou ?áste?ných úhrad zaplacených b?hem roku osobami, v jejichž prosp?ch je tato pomoc poskytována a mnohem vyššími hrubými náklady, vynaloženými kancelá?emi právní pomoci, p?í?emž takový rozdíl hovo?í ve prosp?ch záv?ru, že na ?áste?nou odm?nu hrazenou osobami, v jejichž prosp?ch je právní pomoc poskytována, musí být nahlíženo spíše jako na poplatek, jehož vybrání nem?že samo o sob? prop?jit dané ?innosti hospodá?ský charakter, než jako na odm?nu ve vlastním smyslu.

(viz body 48–51)

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

29. října 2009 (*)

„Nesplnění povinnosti státem – Šestá směrnice o DPH – Článek 2 bod 1 a čl. 4 odst. 1 a 2 – Pojem ‚hospodářské aktivity‘ – Veřejnoprávní kanceláře právní pomoci – Služby právní pomoci poskytované v rámci soudního řízení za příspěvek hrazený osobou, v jejíž prospěch je tato pomoc poskytována – Pojem ‚přímá souvislost‘ mezi poskytnutou službou a obdrženou protihodnotou“

Ve věci C-246/08,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES, podaná dne 3. června 2008,

Komise Evropských společenství, zastoupená P. Aaltem a D. Triantafyllouem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

proti

Finské republice, zastoupené A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnkyní,

žalované,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení J. N. Cunha Rodrigues, předseda druhého senátu a zastupující předseda třetího senátu, P. Lindh, A. Rosa, U. Lõhmus a A. Ó Caoimh (zpravodaj), soudci,

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

po vypořechání stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 7. července 2009,

vydává tento

Rozsudek

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Finská republika tím, že v souladu s finskou právní úpravou o právní pomoci nevybrala daň z

přidané hodnoty (dále jen „DPH“) ze služeb právní pomoci poskytovaných za úplnou odměnu veřejnoprávními kancelářemi právní pomoci, a sice veřejnými právními zástupci zaměstnanými těmito kancelářemi, zatímco rovnocenné služby podléhaly DPH, pokud byly poskytovány soukromými právními zástupci, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 2 bodu 1, jakož i z čl. 4 odst. 1, 2 a 5 šesté směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu – Společný systém daní z přidané hodnoty: jednotný základ daně (Úč. vst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23, dále jen „šestá směrnice“).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

2 Článek 2 šesté směrnice zní takto:

„Předmetem [DPH] je:

1. dodání zboží nebo poskytování služeb za protiplnění uskutečněné v tuzemsku osobou povinnou k dani, která jedná jako taková;

2. dovoz zboží.“

3 Podle článku 4 uvedené směrnice:

„1. ‚Osobou povinnou k dani‘ se rozumí jakákoliv osoba, která na jakém místě provádí samostatně kterou z hospodářských činností vymezených v odstavci 2, a to bez ohledu na účel nebo výsledky této činnosti.

2. Mezi hospodářské činnosti uvedené v odstavci 1 náleží veškerá činnost producentů, obchodníků a poskytovatelů služeb včetně těžební a zemědělské činnosti a činnosti při výkonu svobodných a jiných obdobných povolání. Za hospodářskou činnost se rovněž považuje využívání hmotného nebo nehmotného majetku za účelem získávání pravidelného příjmu z něj.

[...]

5. Státy, kraje, obce a jiné veřejnoprávní subjekty se nepovažují za osoby povinné k dani v souvislosti s činnostmi nebo plněními, při nichž vystupují jako orgány veřejné správy, a to i tehdy, vybírají-li v souvislosti s těmito činnostmi nebo plněními dávky, poplatky, příspěvky či platby.

Vykonávají-li takové činnosti nebo plnění, považují se nicméně za osoby povinné k dani v souvislosti s těmito činnostmi či plněními, vedlo-li by jejich nepodléhání dani k výraznému narušení hospodářské soutěže.

[...]

4 Článek 6 odst. 1 šesté směrnice stanoví:

„1. ‚Poskytováním služeb‘ se rozumí jakékoliv plnění, které není dodáním zboží ve smyslu článku 5.

Taková plnění mohou mezi jiným zahrnovat:

– postoupení nehmotného majetku bez ohledu na to, zda je vázán na určitý písemný doklad, či nikoli,

- závazek zdržet se určitého jednání nebo snášet určité jednání v této situaci,
- poskytování služeb na základě úředního příkazu nebo zákona.“

Vnitrostátní právní úprava

Právní úprava týkající se právní pomoci

5 Ve Finsku je režim právní pomoci založen na čtyřech přípisech přijatých v roce 2002, a sice na zákonu o právní pomoci [oikeusapulaki (257/2002)] ze dne 5. dubna 2002, zákonu o státních kancelářích právní pomoci [laki valtion oikeusaputoimistoista (258/2002)] ze dne 5. dubna 2002, ministerské vyhlášce o právní pomoci [valtioneuvoston asetus oikeusavusta (388/2002)] ze dne 23. května 2002 a ministerské vyhlášce, kterou se stanoví kritéria pro odměnu za právní pomoc [valtioneuvoston asetus oikeusavun palkkioperusteista (389/2002)] ze dne 23. května 2002.

6 Zákon o právní pomoci ve svém článku 1 stanoví, že právní pomoc, která je financována z veřejných prostředků, se přiznává každé osobě, která potřebuje pomoc v právní věci, avšak z důvodu své hospodářské situace si nemůže sama financovat zpracování své věci. Právní pomoc může být přiznána jak v rámci soudního řízení, tak v rámci mimosoudní věci.

7 Podle článku 8 uvedeného zákona je právní pomoc v zásadě poskytována právními zástupci zaměstnanými ve veřejnoprávních kancelářích právní pomoci (dále jen „veřejnoprávní kanceláře“). Tyto kanceláře, v počtu 60 v roce 2008, zaměstnávají přibližně 220 těchto právních zástupců, kteří jsou státem odměňovanými úředníky. Náklady na provoz těchto veřejnoprávních kanceláří jsou financovány z veřejných prostředků. Odměny zaplacené osobou, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytnuta, se však zaúčtují jako příjmy rozpočtu každé kanceláře a, pokud jde o takto pokryté náklady na provoz, nepřiznává se žádné financování z veřejných prostředků.

8 Tentýž článek 8 zákona o právní pomoci však stanoví, že v rámci soudního řízení může být ustanoven také soukromý právní zástupce, a sice advokát nebo jiný soukromý právník, který udělil za tímto účelem svůj souhlas. Pokud samotná osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, navrhl, aby ji zastupovala určitá osoba, která má vyžadovanou odbornou kvalifikaci, musí být tato osoba ustanovena, ledaže by existovaly zvláštní důvody, které by tomu bránily.

9 Článek 17 zákona o právní pomoci upravuje odměny soukromého právního zástupce. Podle tohoto ustanovení jsou soukromému právnímu zástupci zajištěny přiměřené odměny, jakož i náhrada výdajů, které hradí stát a jsou vyplaceny po odečtení příspěvku, jež dlužící osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována. Kromě tohoto příspěvku soukromý právní zástupce nemůže obdržet žádnou odměnu nebo náhradu od osoby, v jejíž prospěch právní pomoc poskytuje.

10 Ministerská vyhláška o právní pomoci podrobně upravuje podmínky poskytování této právní pomoci.

11 Článek 1 zmíněné vyhlášky stanoví, že právní pomoc se přiznává na základě disponibilních zdrojů, jakož i majetku žadatele a že může být podle toho přiznána buď bezplatně, nebo, což je jednou ze změn zavedenou v roce 2002 oproti dřívější platné vnitrostátní právní úpravě, za příspěvek, který hradí žadatel. Vyhláška v tomto ohledu rozlišuje „základní příspěvek“ („perusomavastuu“) a „dodatečný příspěvek“ („lisäomavastuu“).

12 Podle článku 5 ministerské vyhlášky o právní pomoci odpovídá základní příspěvek

procentnímu podílu odm?n a náklad? vzniklých konzultovanému právnímu zástupci, v?etn? DPH, pokud je tato zahrnuta do výpo?tu náklad?. Tento procentní podíl je stanoven podle následujících prahových hodnot disponibilních m?sí?ních p?íjm?:

„Pokud jde o svobodnou osobu:

do 650 eur: 0 %

do 850 eur: 20 %

do 1000 eur: 30 %

do 1200 eur: 40 %

do 1300 eur: 55 %

do 1400 eur: 75 %

Pokud jde o osobu žijící v páru:

do 550 eur: 0 %

do 650 eur: 20 %

do 800 eur: 30 %

do 1000 eur: 40 %

do 1100 eur: 55 %

do 1200 eur: 75 %“.

13 ?lánek 6 ministerské vyhlášky o právní pomoci up?es?uje, že v žádném p?ípad? není p?iznána právní pomoc, pokud disponibilní zdroje p?ekra?ují 1400 eur u svobodné osoby a 1200 eur na osobu u páru.

14 Podle ?lánku 7 téže ministerské vyhlášky se vyžaduje dodate?ný p?ísp?vek, pokud osoba, v jejíž prosp?ch je právní pomoc poskytována, má pen?žitá aktiva nebo jiný snadno zpen?žitelný majetek o hodnot? vyšší než 5000 eur. Tento p?ísp?vek se rovná polovin? t?chto pen?žitých aktiv a majetku o hodnot? vyšší než uvedená ?ástka.

15 Ministerská vyhláška, která stanoví kritéria pro odm?nu za právní pomoc, definuje použitelná kritéria, pokud jde o hrazení odm?ny. ?lánky 2 až 7 této vyhlášky obsahují v tomto ohledu podrobná ustanovení týkající se výpo?tu b?žné odm?ny, zatímco její ?lánky 8 a 9 upravují situace, v nichž jsou odm?na vyšší nebo naopak nižší než b?žná odm?na. Podle ?lánku 11 uvedené vyhlášky se použijí stejná kritéria, pokud ve?ejnoprávní kancelá? poskytuje služby právní pomoci v rámci soudního ?ízení.

Právní úprava týkající se DPH

16 Podle § 1 zákona o dani z přidané hodnoty [arvonlisäverolaki (1501/1993)] ze dne 30. prosince 1993 podléhá právní pomoc poskytovaná soukromým právním zástupcem v rámci soudního řízení DPH jakožto poskytování právních služeb. Naopak právní pomoc poskytovaná veřejnoprávními kancelářemi bezplatně nebo za ústřední příspěvek není inností podléhající této dani.

Postup před zahájením soudního řízení

17 Dne 13. října 2004 zaslala Komise finským orgánům dopis týkající se rozdílného zacházení, pokud jde o režim DPH, se službami právní pomoci téže povahy podle toho, zda jsou tyto služby poskytovány soukromými právními zástupci, nebo veřejnoprávními kancelářemi. Podle informací shromážděných Komisí vede tento režim k výraznému narušení hospodářské soutěže v neprospěch soukromých právních zástupců.

18 V dopisu ze dne 17. prosince 2004 popsaly finské orgány režim DPH použitelný na služby právní pomoci a vysvětlily, že narušuje hospodářskou soutěž pouze zanedbatelně, nebo v okamžiku, kdy si osoba, v jejíž prospěch má být právní pomoc poskytnuta, vybírá mezi veřejnoprávními kancelářemi a soukromými právními zástupci, hrají rozhodující úlohu jiné skutečnosti než DPH, jako jsou profesní zkušenosti nebo pracovní vytížení veřejnoprávních kanceláří.

19 Vzhledem k tomu, že Komise považovala tato vysvětlení za nedostatečná, zaslala Finské republice, v souladu s článkem 226 ES, dne 19. prosince 2005 výzvu dopisem, v níž poukázala na to, že pokud osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, sama zaplatí ústřednou odměnu a tato pomoc může být poskytnuta také soukromým právním zástupcem, a sice v rámci soudního řízení, musí služby poskytované veřejnoprávními kancelářemi podléhat DPH. Podle Komise totiž v takovém případě veřejnoprávní kanceláře nevystupují jako orgány veřejné správy ve smyslu čl. 4 odst. 5 prvního pododstavce šesté směrnice a nepodléhání dotčených služeb dani vede k výraznému narušení hospodářské soutěže ve smyslu druhého pododstavce tohoto ustanovení.

20 Ve své odpovědi ze dne 16. února 2006 zopakovala Finská republika své argumenty, přičemž zdůraznila umělost východiska Komise, podle něhož veřejnoprávní kanceláře vystupují jako orgány veřejné správy, pokud jednájí mimo soudní řízení, ale nikoliv pokud jednájí v rámci takových řízení, stejně jako pokud je právní pomoc poskytována bezplatně, ale nikoliv pokud je poskytována za příspěvek hrazený osobou, v jejíž prospěch je tato pomoc poskytována.

21 Vzhledem k tomu, že Komise s touto odpovědí nebyla spokojena, zaslala dne 15. prosince 2006 Finské republice odvodněné stanovisko, v němž jednak došla k závěru, že Finská republika porušila čl. 2 bod 1 a čl. 4 odst. 1, 2 a 5 šesté směrnice, pokud jde o některé služby poskytované veřejnoprávními kancelářemi za ústřednou odměnu, a jednak vyzvala uvedený členský stát, aby vyhověl tomuto stanovisku ve lhůtě dvou měsíců ode dne jeho přijetí.

22 Dopisem ze dne 15. února 2007 odpověděla Finská republika na uvedené odvodněné stanovisko, přičemž setrvala na svém postoji obhajovaném v odpovědi na výzvu dopisem.

23 Za těchto podmínek se Komise rozhodla podat projednávanou žalobu.

K žalobě

Argumentace ústředního řízení

24 V projednávané žalobě Komise upřesňuje, že vytýká Finské republice pouze to, že

nestanovila povinnost k DPH u služeb právní pomoci, pokud jsou poskytovány veřejnoprávními kancelářemi v rámci soudního řízení za příspěvek hrazený osobou, v jejíž prospěch je tato pomoc poskytována. Tato žaloba tedy nesmí vést ke zpochybnění toho, že tytéž služby nejsou zdaněny, pokud je veřejnoprávní kancelář poskytuje bezplatně, třebaže služby poskytované soukromým právním zástupcem v každém případě podléhají DPH, přičemž stát hradí odměnu a DPH fakturované právním zástupcem. Takové nezdanění veřejnoprávních kanceláří v posledně uvedeném případě totiž vyplývá ze skutečnosti, že uvedené služby jsou poskytovány, aniž by osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, hradila protiplnění, přičemž právníci zamstnaní v těchto kancelářích obdrží jako jedinou odměnu svůj běžný plat. Proto nemohou být takové služby považovány za služby poskytované za protiplnění ve smyslu čl. 2 bodu 1 šesté směrnice.

25 Naopak podle názoru Komise, pokud veřejnoprávní kancelář poskytuje služby právní pomoci v rámci soudního řízení, aniž by osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, hradila protiplnění, vykonávají hospodářskou činnost ve smyslu šesté směrnice. Tato hospodářská činnost zakládá poskytování služeb za protiplnění ve smyslu čl. 2 bodu 1 této směrnice, jelikož existuje přímá souvislost mezi službou nabízenou veřejnoprávní kancelář a protiplněním hrazeným osobou, v jejíž prospěch je tato pomoc poskytována.

26 Za těchto podmínek má Komise za to, že je nezbytné prozkoumat použitelnost odchylek stanovených čl. 4 odst. 5 této směrnice.

27 Tvrdí v tomto ohledu, že pokud jde o dotčené služby, veřejnoprávní kancelář nevystupují jako orgány veřejné správy ve smyslu prvního pododstavce uvedeného ustanovení, protože tyto služby nejsou poskytovány na základě zvláštního právního režimu (viz zejména rozsudek ze dne 14. prosince 2000, Fazenda Pública, C-446/98, Recueil, s. I-11435, bod 17 a citovaná judikatura). Veřejnoprávní kancelář totiž podle Komise neposkytují takovéto služby na základě zvláštních ustanovení, která se nepoužijí na soukromé právní zástupce, ale jednají ve stejném právním rámci jako soukromí právní zástupci. Situace je podle Komise odlišná, pokud veřejnoprávní kancelář poskytuje služby právní pomoci mimo soudní řízení. Vzhledem k tomu, že k takové činnosti nemají soukromí právní zástupci přístup, je Komise toho názoru, že ji veřejnoprávní kancelář nevykonávají za stejných právních podmínek jako tito právní zástupci.

28 Komise má v každém případě za to, že skutečnost, že veřejnoprávní kancelář nejsou povinné k DPH, pokud jde o služby právní pomoci poskytované za příspěvek, vede k výraznému narušení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 4 odst. 5 druhého pododstavce šesté směrnice. S ohledem na nízké horní hranice příjmu a majetku, kterými je podmíněno poskytnutí této pomoci, je Komise toho názoru, že rozdíl 22 % v odměně, která má být zaplacená, jenž odpovídá sazbě DPH platné ve Finsku, výrazně narušuje hospodářskou soutěž, a to tím spíše, že koncoví spotřebitelé nemají nárok na odpočet této daně. Toto narušení hospodářské soutěže nemělo být podle Komise považováno za „jen zanedbatelné“ ve smyslu judikatury (viz rozsudek ze dne 16. září 2008, Isle of Wight Council a další, C-288/07, Sb. rozh. s. I-7203, bod 79), jelikož více než 4000 osob využije ročně služeb právní pomoci za příspěvek.

29 Finská vláda tvrdí, že služby právní pomoci poskytované veřejnoprávními kancelářemi tvoří nedílný celek, který nemělo být považován za hospodářskou činnost ve smyslu čl. 2 bodu 1 šesté směrnice. Tyto služby nejsou poskytovány takovým způsobem, aby pokryly náklady, které jsou s nimi spojené, ale jsou financovány především z veřejných prostředků. Výkon těchto činností tedy není doprovázen hospodářským rizikem, kterým se vyznačuje běžná obchodní činnost. Kromě toho příspěvky nepokrývají ani žádné náklady na takové služby. Finská vláda je toho názoru, že na určitou část činnosti uvedených kanceláří nelze nazírat odděleně jako na zvláštní hospodářskou činnost. Takovýto způsob nazírání nelze odvodnit minimálním

příspěvkem, který musí zaplatit v závislosti na své finanční situaci některé osoby, v jejichž prospěch je pomoc poskytována, ani obsahem těchto služeb.

30 Pokud jde o použití čl. 4 odst. 5 prvního pododstavce šesté směrnice, finská vláda zdrazňuje, že právní pomoc může být poskytována pouze na základě zvláštního právního režimu, který se k ní váže. Veřejnoprávní kanceláře totiž vykonávají zvláštní úlohu, která jim byla svěřena zákonem a na jeho základě mají povinnost poskytovat tuto pomoc. Sice je pravda, že možnost soukromého právního zástupce poskytovat takovou právní pomoc je také založena na téže zákoně, avšak v takovém případě je podle finské vlády tato pomoc poskytována poté, co veřejnoprávní kancelář vydá rozhodnutí, a soukromý právní zástupce s tím musí souhlasit. Veřejnoprávní kancelář tak zmocňuje nezávislou třetí osobu, aby vykonávala činnost, která je součástí výsad veřejné moci.

31 Finská vláda má v každém případě za to, že skutečnost, že dotčené služby nepodléhají DPH, nevede k výraznému narušení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 4 odst. 5 druhého pododstavce šesté směrnice. Krom skutečnosti, že není jisté, že se může jednat o narušení hospodářské soutěže, neboť poskytnutí právní pomoci vyžaduje rozhodnutí v této věci a odmítny jsou upraveny právními předpisy, vyplývá ze statistických údajů, že klienti, kteří hradí příspěvek za služby právní pomoci představují jednoznačně menšinu klientů využívajících právní pomoci poskytované soukromými právními zástupci. Krom toho, pokud jde o věci, v nichž je hrazena ústavně odměna, poměr mezi těmi, které byly řešeny soukromým právním zástupcem, a těmi, kterými se zabýval veřejný právní zástupce v rámci soudního řízení se nezměnil v období od roku 2004 do roku 2006. Dále má za to, že na výběr právního zástupce mají vliv jiné skutečnosti než DPH, zejména pak vztah právního zástupce s důležitější klientelou a jeho profesní zdatnost.

Závěry Soudního dvora

32 Úvodem je třeba upřesnit, že projednávanou žalobou Komise nenapadá skutečnost, že služby právní pomoci poskytované veřejnoprávními kancelářemi nepodléhají DPH, když jsou poskytovány jednak bezplatně v rámci soudního řízení, a jednak mimo taková řízení, bez ohledu na to, zda jsou poskytovány bezplatně, či nikoliv.

33 Projednávaná žaloba Komise se totiž týká výlučně skutečnosti, že DPH nepodléhají služby právní pomoci poskytované veřejnoprávními kancelářemi v rámci soudních řízení za příspěvek hrazený osobou, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, pokud disponibilní příjmy této osoby překročí prahovou hodnotu stanovenou pro bezplatnou právní pomoc, ale jsou nižší než horní hranice vylučující poskytnutí jakékoliv právní pomoci. Žaloba Komise se tak podle všeho zaměřuje na rozšíření – za ústavně odměnou hrazenou osobami, v jejichž prospěch je právní pomoc poskytována – režimu právní pomoci platného ve Finsku na osoby, které mají sice příjmy skromné, ale vyšší, než jsou příjmy osob, v jejichž prospěch je poskytována bezplatná právní pomoc. Rozbor, který následuje, se tudíž vztahuje pouze na tuto část činnosti právní pomoci veřejnoprávních kanceláří.

34 Je třeba připomenout, že ačkoli šestá směrnice stanoví velmi široký rozsah působnosti DPH, vztahuje se tato daň pouze na činnosti, které mají hospodářskou povahu (viz zejména rozsudky ze dne 11. července 1996, Régie dauphinoise, C-306/94, Recueil, s. I-3695, bod 15; ze dne 26. června 2003, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, C-305/01, Recueil, s. I-6729, bod 39, jakož i ze dne 26. června 2007, Hutchison 3G a další, C-369/04, Sb. rozh. s. I-5247, bod 28).

35 Podle článku 2 šesté směrnice týkajícího se zdanitelných plnění jsou totiž předmetem DPH kromě dovozu zboží také dodání zboží a poskytování služeb za protiplnění uskutečněné v tuzemsku. Krom toho podle čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice se osobou povinnou k dani rozumí jakákoliv osoba, která na jakém místě provádí samostatně některou z hospodářských činností,

a to bez ohledu na účel nebo výsledky této činnosti (viz zejména rozsudky ze dne 26. března 1987, Komise v. Nizozemsko, 235/85, Recueil, s. 1471, bod 6; ze dne 12. září 2000, Komise v. Řecko, C-260/98, Recueil, s. I-6537, bod 24, jakož i výše uvedený rozsudek Isle of Wight Council a další, body 26 a 27).

36 Pojem „hospodářské činnosti“ je definován v uvedeném čl. 4 odst. 2 šesté směrnice tak, že zahrnuje veškerou činnost producentů, obchodníků a poskytovatelů služeb, a mimo jiné činnosti využívání hmotného nebo nehmotného majetku za účelem získávání pravidelného příjmu z ní (viz zejména rozsudek ze dne 26. května 2005, Kretztechnik, C-465/03, Sb. rozh. s. I-4357, bod 18, a výše uvedený rozsudek 3G a další, bod 27).

37 Z analýzy těchto definic je jasný patrný rozsah působnosti pojmu „hospodářské činnosti“, jakož i jeho objektivní povaha, a to v tom smyslu, že činnost je posuzována sama o sobě, bez ohledu na svůj účel nebo výsledky (viz zejména výše uvedený rozsudek Komise v. Řecko, bod 26, jakož i rozsudek ze dne 21. února 2006, University of Huddersfield, C-223/03, Sb. rozh. s. I-1751, bod 47 a citovaná judikatura). Činnost se tak obecně považuje za hospodářskou, pokud má pravidelný charakter a je vykonávána za odměnu pro toho, kdo ji uskutečňuje (výše uvedený rozsudek Komise v. Nizozemsko, body 9 a 15, jakož i rozsudek ze dne 13. prosince 2007, Götz, C-408/06, Sb. rozh. s. I-11295, bod 18).

38 Naopak z judikatury vyplývá, že vybrání poplatku nemůže samo o sobě propůjčit dané činnosti hospodářský charakter (viz výše uvedený rozsudek Hutchison 3G a další, bod 39 a citovaná judikatura, jakož i výše uvedený rozsudek Götz, bod 21).

39 K posouzení opodstatnělosti žaloby podané Komisí je tudíž třeba zaprvé prozkoumat, zda služby právní pomoci poskytované veřejnoprávními kancelářemi v rámci soudních řízení za ústřednou odměnu představují hospodářské činnosti ve smyslu čl. 2 bodu 1 a čl. 4 odst. 1 a 2 šesté směrnice.

40 Úvodem je třeba uvést, že s ohledem na objektivní charakter pojmu „hospodářské činnosti“, není v tomto ohledu skutečnost, že činnost veřejnoprávních kanceláří spočívá ve výkonu úkolů svěřených a upravených zákonem ve veřejném zájmu a bez jakéhokoli podnikatelského nebo obchodního cíle, relevantní. Šestá směrnice ve svém čl. 6 totiž výslovně stanoví, že některé činnosti vykonávané na základě zákona podléhají režimu DPH (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Komise v. Nizozemsko, bod 10, a Komise v. Řecko, bod 28).

41 Krom toho je nesporné, že dotčené služby právní pomoci jsou poskytovány veřejnoprávními kancelářemi pravidelně.

42 Za těchto podmínek je třeba ověřit, zda uvedené služby mohou být považovány za služby poskytované tímto veřejnoprávními kancelářemi za odměnu.

43 V tomto ohledu je třeba uvést, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v rámci systému DPH je předpokladem zdanitelných plnění skutečnost, že dojde k plnění mezi stranami, které zahrnuje ujednání o ceně nebo protihodnotě. Pokud tedy činnost poskytovatele spočívá výlučně v poskytování výlučně bez přímého protiplnění, neexistuje zdanitelný základ, a tato plnění tedy nepodléhají DPH (viz rozsudky ze dne 1. dubna 1982, Hong-Kong Trade Development Council, 89/81, Recueil, s. 1277, body 9 a 10, jakož i ze dne 3. března 1994, Tolsma, C-16/93, Recueil, s. I-743, bod 12).

44 Podle judikatury z toho vyplývá, že poskytování služeb je skutečné „za protiplnění“ ve smyslu čl. 2 bodu 1 šesté směrnice pouze tehdy, pokud mezi poskytovatelem a příjemcem existuje právní vztah, v rámci něhož jsou vzájemně poskytnuta plnění, přičemž odměna obdržená

poskytovatelem představuje skutečnou protihodnotu služby poskytnuté příjemci (viz zejména výše uvedený rozsudek Tolsma, bod 14; rozsudek ze dne 5. března 1997, SDC, C-2/95, Recueil, s. I-3017, bod 45, a výše uvedený rozsudek MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, bod 47).

45 Proto podle judikatury Soudního dvora poskytnutí služeb za protiplnění ve smyslu uvedeného čl. 2 bodu 1 šesté směrnice předpokládá přímou souvislost mezi poskytnutou službou a obdrženou protihodnotou (viz zejména rozsudky ze dne 8. března 1988, Apple and Pear Development Council, 102/86, Recueil, s. 1443, body 11 a 12; ze dne 16. října 1997, Fillibeck, C-258/95, Recueil, s. I-5577, bod 12, jakož i výše uvedený rozsudek Komise v. Tecko, bod 29).

46 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že služby právní pomoci, které jsou předmetem projednávané žaloby, nejsou poskytovány veřejnoprávními kancelářemi bezplatně, a tedy bez jakéhokoli protiplnění, neboť osoby, v jejichž prospěch jsou tyto služby poskytovány, jsou povinny zaplatit veřejnoprávním kancelářím určitou odměnu.

47 Je níméně nesporné, že tato odměna je pouze částěná v tom smyslu, že nepokrývá celou částku odměn stanovených vnitrostátní právní úpravou podle povahy sporu jakožto odměna za služby právní pomoci poskytované veřejnoprávními kancelářemi a soukromými právními zástupci. Jak totiž vyplývá z bodů 12 a 14 tohoto rozsudku, odměna, kterou tvoří základní příspěvek, představuje procentní podíl ve výši 20 % až 75 % uvedené částky. Je pravda, že tato odměna může být v závislosti na majetku osoby, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, doplněna dodatečným příspěvkem. Komise níméně netvrdí, a jak uvedl generální advokát v bodě 48 svého stanoviska, je nepravděpodobné, že by s ohledem na horní hranici příjmu stanovenou vnitrostátní právní úpravou pro poskytnutí právní pomoci, mohl tento dodatečný příspěvek vést k tomu, aby osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, uhradila odměnu odpovídající celé odměně stanovené touto právní úpravou pro poskytování služeb právní pomoci.

48 Přitom, i když částka této částěné odměny představuje podíl těchto odměn, není tato částka vypočítána pouze na jejich základě, ale závisí také na příjmech a majetku osoby, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována. Část odměny, kterou hradí osoba, v jejíž prospěch je právní pomoc poskytována, je tak určena úrovní příjmu a majetku této osoby, a nikoliv například počtem hodin odpracovaných veřejnoprávními kancelářemi nebo stupněm obtížnosti dané věci.

49 Z toho vyplývá, že částěná odměna hrazená veřejnoprávními kancelářemi osobami, v jejichž prospěch jsou služby právní pomoci poskytovány, závisí pouze částěně na skutečné hodnotě poskytovaných služeb, přičemž souvislost s touto hodnotou je tím menší, čím jsou příjmy a majetek těchto osob skromnější.

50 Jak uvedl generální advokát v bodech 50 a 51 svého stanoviska, toto zjištění je potvrzeno skutečností, že podle údajů poskytnutých finskou vládou v rámci projednávané žaloby částka částěných úhrad zaplacených v roce 2007 osobami, v jejichž prospěch byly služby právní pomoci poskytnuty veřejnoprávními kancelářemi, které odpovídaly pouze třetině všech služeb poskytnutých veřejnoprávními kancelářemi, činila 1,9 milionů eur, zatímco hrubé náklady na provoz vynaložené těmito kancelářemi činily 24,5 milionů eur. I když tyto údaje zahrnují také služby právní pomoci uskutečněné mimo rámec soudních řízení, může takový rozdíl vést k předpokladu, že na částěnou odměnu hrazenou osobami, v jejichž prospěch je právní pomoc poskytována, musí být nahlíženo spíše jako na poplatek, jehož vybrání nemůže samo o sobě propůjčit dané činnosti hospodářský charakter, než jako na odměnu ve vlastním smyslu.

51 Ve světle těchto skutečností se tudíž nezdá, že souvislost mezi službami právní pomoci poskytovanými veřejnoprávními kancelářemi a protihodnotou hrazenou osobami, v jejichž prospěch je tato pomoc poskytována, má přímý charakter vyžadovaný k tomu, aby tato protihodnota mohla být považována za odměnu za tyto služby, a proto k tomu, aby tyto služby byly

považovány za hospodářské činnosti ve smyslu čl. 2 bodu 1 a čl. 4 odst. 1 a 2 šesté směrnice.

52 Komise přitom v projednávaném případě nepředložila jiné skutečnosti, které by mohly prokázat, že dotčené služby představují takovéto hospodářské činnosti. Zvláště, i když Komise ve své žalobě tvrdí, že existuje přímá souvislost mezi ústavní odměnou hrazenou osobami, v jejichž prospěch jsou služby právní pomoci poskytovány, a plněními poskytovanými veřejnoprávními kancelářemi, neuvedla na podporu tohoto tvrzení žádnou zvláštní argumentaci a nepředložila žádný důkaz, který by mohl podložit existenci takové přímé souvislosti, a to přesto, že pro stanovení tohoto příspěvku je zohledněna částka příjmů a majetku osob, v jejichž prospěch je právní pomoc poskytována. Podle ustálené judikatury v rámci řízení o nesplnění povinnosti podle článku 226 ES je na Komisi, aby prokázala existenci tvrzeného nesplnění povinnosti. Komise musí Soudnímu dvoru předložit poznatky nezbytné k prozkoumání existence tohoto nesplnění povinnosti, aniž by se mohla opírat o jakoukoli domněnku (viz zejména rozsudek ze dne 26. dubna 2005, Komise v. Irsko, C-494/01, Sb. rozh. s. I-3331, bod 41 a citovaná judikatura).

53 Za těchto podmínek platí, že vzhledem k tomu, že veřejnoprávní kanceláře nevykonávají hospodářskou činnost – přímě použitelnost čl. 4 odst. 5 prvního pododstavce šesté směrnice předpokládá právě předchozí zjištění hospodářského charakteru posuzované činnosti (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Hutchinson 3G a další, bod 42, jakož i Götz, bod 15) – není nezbytné na druhém místě prozkoumávat argumentaci Komise týkající se jednak otázky, zda tyto veřejnoprávní kanceláře vykonávají činnost spočívající v poskytování dotčených služeb právní pomoci jakožto orgány veřejné správy ve smyslu prvního pododstavce uvedeného ustanovení, a jednak toho, zda neuložení DPH na tuto činnost vede v každém případě k výraznému narušení hospodářské soutěže ve smyslu druhého pododstavce téhož ustanovení.

54 S ohledem na výše uvedené je třeba projednávanou žalobu zamítnout.

K nákladům řízení

55 Podle čl. 69 odst. 2 jednatého řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Finská republika požadovala náhradu nákladů řízení a Komise neměla ve věci úspěch, je důvodné poslední uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) **Žaloba se zamítá.**
- 2) **Komisi Evropských společenství se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.

* Jednací jazyk: finština.